

УДК: 929 Čelovski S.
DOI:10.19090/gff.v50i2.2601
orcid.org/0000-0003-0978-6954

IN MEMORIAM ПРОФ. ДР САМУЕЛ ЧЕЛОВСКИ (1950-2025)

Редовни професор на Одсеку за словакистику и историчар, проф. др Самуел Человски, једна је од најзначајнијих личности словачке историографије и културне историје Словака у Војводини. Његов научноистраживачки рад одликовали су изузетна прецизност и научна савесност, доследно поштовање историјских извора које је методолошки јасно и поуздано обрађивао. У свом педагошком раду професор Человски био је препознатљив по исцрпним предавањима која су често прелазила у садржајне разговоре са студентима, док је изван предавања радо дискутовао са колегама.

Проф. Самуел Человски, аутор научних монографија, бројних чланака али и наставних текстова, преводилац, издавач библиофилија, библиограф и уредник, рођен је 21. јула 1950. године у јужнобачком месту Кулпину. Основну школу похађао је у завичају, а гимназију на словачком језику у Бачком Петровцу. Студирао је историју на Филозофском факултету Универзитета „Коменски“ у Братислави (1974). Постдипломске и докторске студије завршио је на Катедри чехословачке историје на Филозофском факултету Универзитета „Коменски“ у Братислави (1975–1977) одбраном дисертације на тему „Младост Феликса Култика у контексту словачке културе у Војводини“ и након њене одбране и положеног завршног испита стекао је звање доктор филозофије (1979). По објављивању дисертације у форми монографије (1982) нострификовао је диплому (1984) и стекао звање доктор наука на нашем факултету. Од 1978. године био је запослен на Филозофском факултету у Новом Саду, најпре као истраживач-приправник (1979–1985) на предметима из историје словачког народа, културне историје Словака у Војводини.

Ове је предмете, као и јужнословенско-словачке културне и књижевне односе, историју и реалије Словачке предавао и као доцент (од 1986. године), као ванредни професор (од 1991. године) и као редовни професор (од 1997. године) на Одсеку за словакистику.

Од 1998. до 2008. године учествовао је као предавач историје на словачком језику на Педагошком факултету у Сомбору, односно на његовом истуреном одељењу у Бачком Петровцу. Од 2011. до 2019. године био је ангажован на Универзитету „Александар Дубчек“ у Тренчину у оквиру целоживотног универзитетског студијског програма политичких наука, европских и глобалних студија. Пензионисао се 2015. године као редовни професор на Одсеку за словакистику новосадског Филозофског факултета.

Посебно поглавље у његовом раду представља учешће у раду међународних Специјалистичких академских студија (САС) у Бачком Петровцу, где је у школској 2001/2002. години држао предавања на словачком језику у оквиру неколико студијских програма. Његове теме – од исељавања Словака у Бачку, Банат и Срем, преко културне историје 19. века, све до најстаријих споменика словачке књижевности у Србији – обогатиле су стручну и културну дискусију и допринеле развоју образовања на словачком језику на почетку 21. века. Студија *Најстарији епиграфски споменик Словака у Србији (Najstaršia epigrafická pamiatka Slovákov v Srbsku, 2003)* објављена је у књижном облику две године након ових предавања.

Професор Самуел Человски активно је учествовао на конференцијама и у научноистраживачким пројектима Одсека за словакистику, често организованих у сарадњи са међународним партнерима. Својим научним радом допринео је развоју словакстике у Војводини и ван њених оквира. Његове стручне монографије, *Младост Феликса Кутлика (Mladost' Félix'a Kutlíka, 1982)*, *Из културне историје Словака у Војводини (Z kultúrnych dejín Slovákov vo Vojvodine, 2010)* као и *Библиографија часописа Наш живот: 1933–1940, 1946–1947 (Bibliografia časopisu Naš život: 1933–1940, 1946-1947, 1984)* неизоставни су део академског, културног и интелектуалног наслеђа Словака не само у Војводини. У то наслеђе свакако се убрајају и избор из радова Ф. Кутлика *Кралица и друге (Kralica a iné, 1981)*, библиофилска издања *Степенице у песме (Schody do básne, 1975)* М. Дудока, *Семе након свега тога (Semeno po tom všetkom, 1976)* Ј. Клаћика и *Прометеј* М. Ђуге (1979). Као аутор је допринео опширном издању *Споменице: 200 година Основне школе „Јан Амос Коменски“ у Кулпину (Pamätnica: 200 rokov Základnej školy Jána Amosa Komenského v Kulpíne, 1996)*, уџбеницима о историји словачког народа и Словака у Војводини.

Био је стални сарадник и уредник часописа *Нови живот, Долноземски Словак, Зборник друштва словакиста Војводине, Словакистички зборник* и других стручних издања, у којима је објављивао бројне научне студије, оригиналне радове и приказе. Преводио је уџбенике са српског на словачки језик и сарађивао са новинарским редакцијама радија и телевизије у Новом Саду, те са недељним листом

Хлас људу. Био је члан првог састава Националног савета словачке националне мањине у Србији.

Као универзитетски професор и културни прегалац утицао је на читаве генерације студената и историчара учећи их критичком мишљењу, професионализму, стручној изврсности и поштовању знања.

Професор Самуел Человски преминуо је 16. маја 2025. године у Бачком Петровцу. У част 75. годишњице његовог рођења Одсек за словакистику и Завод за културу војвођанских Словака у Новом Саду организовали су 2. октобра 2025. године међународну научну конференцију *Национална и културна историја војвођанских Словака (Národné a kultúrne dejiny vojvodinských Slovákov)* у просторијама Завода, уз учешће универзитетских професора, научника, историчара и културних историчара из Новог Сада, Братиславе, Њитре, Банске Бистрице и Келна.

Своје, данас већ чувено, енциклопедијско знање и изузетно памћење професор Человски је, према речима његових колега са Одсека за словакистику, током 37 година рада на Одсеку, показивао у стручно утемељеним и инспиративним предавањима намењеним студентима. Истовремено је увек био спреман за помоћ колегама и за разговоре о историји војвођанских Словака. На Одсеку за словакистику Филозофског факултета у Новом Саду оставио је неизбрисив траг. Била је част бити његов студент, колега и сарадник.

Марина Шимакова Спевачова